

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 383. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm9525/facsimile.pdf (tilgået 18. juli 2024)

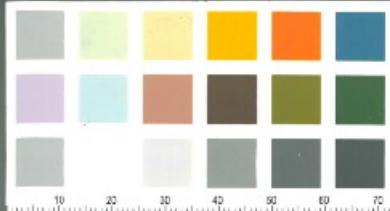
Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

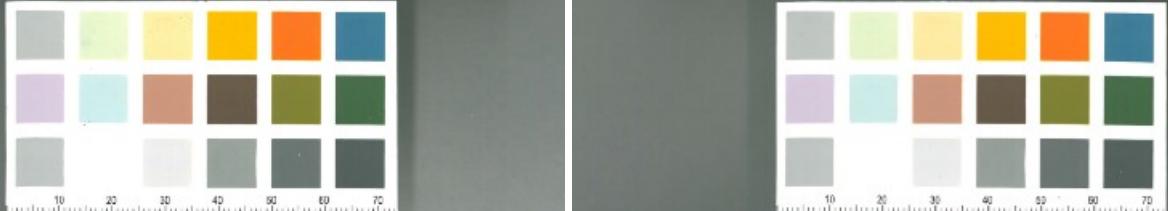
[Læs CC0-erklæringen](#)

en ny Katekismus, og afsætte de lære, der vilde blive ved den gamle.

Kurfyrsten af Brandenburg, Johan Sigis mund, fluttede trappen, men blev dog egentlig, ⁶¹⁴ kun reformeret af samme Grund som Pfalzgrev Wolfgang blev chateusk, nemlig for Tülich og Cleves Skjold, som de hver paa sin Bel vilde vinde, ved at forlade den Kirke, hvis Hige als drig var af denne Verden. Hvad hans Undersætter troede, var ham temmelig ligegeyldigt, og det blev da i Landet omrent ved det Gamle, Større Lovtale kan man ikke holde den Kirke, hvori Luther var Preest, end den der ligges i Historiens unødigste Vidnesbyrd, at medens Catholicher og Calvinister kappedes om at ubrede deres Raun ved allehaende Midler, sad den lille, holdt fast ved Ordet, andrede ikke en Torddel og gav ikke en Døit for Proselyter, forslo des efterhaanden af dem der fogde deres Deel i Verden, og straffede dem Kun med Skriften. Vel er det især Landet efter Luthers Hjerte, Danmark, hvor den Kirke stod, men i det Hele taget, gjaldt dog det Samme i Lydfland indtil Tredivaars-Krigen, under hvilken Kirken næsten nedsank i Kirke-Gaarden. Vel gik det ei fielde hel broget til paa de sachiske Højskoler, men deels ved man det er ikke Kirkens Skjold at Skoledrenge gør Optoiser drinde, uden forsaavidt Gudstjenesten er dem Hedsomme lig; deels kom den meste Barn over Phillipisterne,

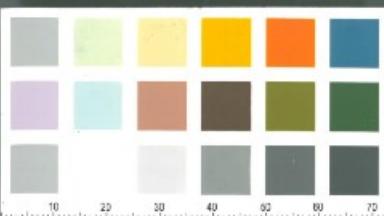
der vilde snige sig ud af Kirken, hen paa Galvins Kogle-Bane, hvor man var paa sin egen Boldgade, og endelig kan det ikke undre os, selv i Reformations-Aarhundredet at spore Lydflernes mejsjede Lyst til at lade som de begreb hvad de ikke forstod. Ingenlunde havde Sachserne mest, overimod, med Wittenbergerne, mindst af denne Lyst, men Alt hvad der aandig rørde sig i Lydfland, stodt sammen i Sachsen, hvor Reformationens Høi-Skole og Kirkens Hjerte var, derfor blev det Skue-Pladsen for Sige-Ordskærper, som Glacius fra Illerien, Major fra Myrnberg, Strigel fra Memmingen og andre flere. At Sachserne havde deres særgegne Ørst: Lyst til at sove sig ind i Himmelrig, seer man paa Alt og ret mærkelig endnu i Luthers Dage paa Agricola fra Eisleben; at Fyrsternes uit voldsomme Indgreb i Kirkens og Skole-Retten, samt Rager mellem de to Kurkinier gjorde Dint værre, og havde sin Grund i det tydste Hjerte, det stal man aldrig nægte, men at hverken Bibel eller Luther snigrede det Noezen er vist, Bibel = Kirken var aabendbar usynlig, dens vanartige Hørn vandrede hen, men at dens Born var de bedste Lydflere, las der Kroniken sig ikke afstrætte. Hvad der fremsdeles udmerker Kvistene i den evangeliske Kirke fra dem udensor, er at de ikke adskilte Menigheden, men var næsten ens de Boglærdes Sag, angået mere Udtryk end Farbomme, Noget der

vist ikke er hæderligt for Kæmperne, men vel for Kirkens, thi naar Vinden maa anvende al sin Styrke paa at rive en Tagsteen af, da er det Tegn til at Kirken staar fast, eller med andre Ord, i enhver Menighed findes vantroes Hjertet, der mellem de Boglarde maae finde Tunger, og saalange disse Tunger ikke tor komme ud med Sproget, men maae noxes med at snakke udonom, da er Kroen stark i Holket. Man seer saaledes godt hvad de mændne, der lagde Hægk enten paa de Udryk, at gode Gierninger ere nødvendige, eller at de ere skadelige til Salighed, thi hine vilde gierne undgaae Raaden, og disse dens Optugtelse, men tilstaae det turde de knap for sig selv, end sige for andre. Ligesom var det med dem, der endelig vilde have at Arvesynden enten skulde hedde en Accidens eller en Substans, thi hine vilde nogte, disse forsvare og begge undskynde den, men turde ikke tale ud af Skjægget, og stode da som Narre, der stred om Keiserens Skjæg. Det Samme var endelig Udsælget med de Synergitiske Stridigheder, thi de hvem det laaee paa Hjerte at fremstille det naturlige Menneske som en ubevægelig Klods, vilde have Klodsen med til Himmerig, og de som selv vilde have en lille Finger med i Spillet, vilde egentlig have set Haand, thi ellers havde de ikke selv gjort Udryk til at hjælles om, men lodet Ørdet staar, lodet dets Kraft bevæge Hjertet, og givet

Grundtvig. Verdens Røm,

B b

Gud Eren baabe først og sidst, som den ver selv har ved Handen berebt, hvad Han ved Ørdet bewæger.

Bed første Bielast kunde man forundre sig over den Stilhed, som man i den største Deel af det sytende Aarhundrede bemærker, med ved at see paa den udvortes Uroe, paa Trediveaars-Krigen og Ludvig den Hjortende, saaledes man den rettelig ast for nem at forklare, som en blot følge af de trange Omstændigheder. Uden nu at nægte derss øjenynlige Andstrybelse, klar som et soleigt Bevis paa, hvilken almindelig Fare der truede Protestanterne, saa marker man dog den forklärings Utilstrækkelighed allerede ved den i Sine faldbende Bemærkning, at den evangeliske Kirkes tybste Hovedlande som vare Sachsen og Brandenborg, kun for en kort Tid, toge nogen levende Deel i Trediveaars-Krigen. Dog, besvøbdes det endnu ved denne Lejlighed at befri en Fordom, hele Historien afbeviser, da var det nok at pege paa Tidssummet fra 1675 til 1713, da Tybland, medens det udvortes Kämpede paa Rio og Dob, bevægedes af de meest levende Stridigheder siden Reformationens Dage. Dydere maa man da soge Grundet til hin Stilhed, uden at den dersor synes vanskelig at finde. Saalange det nemlig var ramme Abor med Kroen, saalange man vilde have den i Hjertet, kunde Dybsterne, der aldrig har drevet det til nogen hjertelig Enighed, umuligen fortiges, men

